

SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Zapis stenograficzny
(599)

82. posiedzenie
Komisji Spraw Zagranicznych
i Integracji Europejskiej
w dniu 8 stycznia 2003 r.

V kadencja

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie ustawy o ratyfikacji Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r.
2. Rozpatrzenie ustawy o ratyfikacji Protokołu przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r.

(Początek posiedzenia o godzinie 9 minut 03)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodnicząca Genowefa Grabowska)

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Otwieram kolejne posiedzenie Komisji Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej.

Witam państwa senatorów, a przede wszystkim naszych gości. Ministerstwo Spraw Zagranicznych reprezentuje pan minister Sławomir Dąbrowa. Dzień dobry, Panie Ministrze. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji reprezentuje pan dyrektor Andrzej Rudlicki – dzień dobry, Panie Dyrektorze – wraz z którym są pan radca Piotr Mierecki i pan specjalista Andrzej Rylski.

Poprosiliśmy państwa po to, abyśmy mogli dzisiaj podjąć uchwały dotyczące dwóch ustaw, odnoszących się do ratyfikacji dwóch kolejnych protokołów. Są one wymienione w porządku posiedzenia. Będziemy kolejno o nich mówić. Rozpocznemy od punktu pierwszego, obejmującego rozpatrzenie ustawy z 18 grudnia 2002 r. o ratyfikacji Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, który uzupełnia Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Ten protokół został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 15 listopada 2000 r. Ustawy tej dotyczą druki sejmowe nr 1026 i 1100 oraz nasz druk, druk senacki nr 306.

Poprosimy pana ministra o przybliżenie nam zasad i idei tegoż protokołu. Bardzo proszę, Panie Ministrze.

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych
Sławomir Dąbrowa:**

Dziękuję bardzo.

Dzisiaj przez Wysoką Komisję rozpatrywane są dwa protokoły dodatkowe do konwencji przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Polska jest stroną tej głównej konwencji od listopada 2001 r. Generalnie istnieją trzy protokoły dodatkowe do tej konwencji. Dwa spośród nich Wysoka Komisja właśnie rozpatruje, a trzeci rozpatrzy za jakiś czas. Ten trzeci – tak informuję tylko – dotyczy zakazu handlu bronią palną.

Pierwsza dzisiaj rozpatrywana ustawa dotyczy, jak pani przewodnicząca poinformowała, protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi. Celem tego protokołu jest przeciwdziałanie handlowi ludźmi, zapewnienie ochrony jego ofiarom oraz popieranie współpracy w tej dziedzinie między państwami stronami.

W wyniku narastającego bezrobocia, biedy w krajach Afryki i Azji zwiększa się liczba osób zainteresowanych nielegalną migracją w poszukiwaniu pracy i polepszenia warunków bytu. Dopóki mieści się to w sferze legalności, jest to zjawisko naturalne. Niestety, na jego marginesie powstało bardzo rozbudowane nielegalne zjawisko w postaci istnienia zorganizowanych grup przestępczych trudniących się handlem ludźmi, a zwłaszcza rozpowszechnianiem prostytucji. Ofiarami tych grup stają się często osoby migrujące. Zjawisko handlu ludźmi staje się, niestety, coraz bardziej powszechne również w naszym regionie, regionie Europy Środkowej i Wschodniej. Dlatego ratyfikacja tego protokołu przez Polskę jest bardzo istotna.

W związku z ratyfikacją tego protokołu zostaną uznane w Polsce za czyny karalne: werbowanie, transport, przekazanie, przechowanie lub przejęcie dziecka w celu jego wykorzystania, zniewolenia lub usunięcia organów. Wymieniłem te czyny, które staną się karalne, a które według dotychczasowego polskiego ustawodawstwa nie są karalne. Inne czyny objęte protokołem już obecnie są bowiem karalne na podstawie polskiego ustawodawstwa. Konieczna będzie również odpowiednia zmiana przepisów kodeksu karnego oraz ustawy z 1995 r. o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów.

Zwiążanie Polski postanowieniami protokołu nie spowoduje dodatkowych obciążeń finansowych dla budżetu państwa, ponieważ realizacja jego postanowień odbywać się będzie w ramach środków przewidzianych w budżetach organów właściwych do jego wykonania.

Ratyfikacja protokołu będzie kolejnym ważnym krokiem w kierunku przeciwdziałania przestępstwom związanym z handlem ludźmi oraz będzie stanowić istotny postęp w procesie przyjmowania przez Polskę międzynarodowych standardów prawnych w tej dziedzinie. Będzie również kolejnym wyrazem woli naszego państwa zwalczania przestępczości zorganizowanej.

Protokół nie wszedł jeszcze w życie. Do jego wejścia w życie wymagane jest czterdzieści ratyfikacji. Do dzisiaj ratyfikowało go dwadzieścia jeden państw. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję, Panie Ministrze.

Czy mogę prosić resort spraw wewnętrznych i administracji – jeśli pan dyrektor zechce coś dodać, uzupełnić, przedstawić własny punkt widzenia – o zajęcie stanowiska?

**Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego
w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji
Andrzej Rudlicki:**

Pani Przewodnicząca, Szanowni Państwo, bardzo dziękuję. Nie chciałbym zabierać czasu. Właściwie mógłbym powiedzieć innymi słowy to samo, co pan minister. Gdybyście państwo mieli jakieś pytania, wątpliwości, to służę wyjaśnieniami. Ale nie chciałbym powtarzać tego samego. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję bardzo.

Czy Biuro Legislacyjne... Bardzo proszę.

**Główny Specjalista do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Katarzyna Iwicka:**

Dziękuję bardzo. Katarzyna Iwicka, Biuro Legislacyjne.
Biuro Legislacyjne nie ma zastrzeżeń do tej ustawy. Dziękuję.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję bardzo.

Ja chcę dodać, że mamy tu również dołączoną opinię Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, w której stwierdza się, iż właściwie ta materia nie koliduje w ogóle z *acquis communautaire* i nie ma żadnego wpływu na prawo Unii Europejskiej, więc tutaj żaden związek nie zachodzi.

Otwieram dyskusję.

Pan senator Wielowieyski zgłaszał się pierwszy, pan senator Kulak będzie następny. Bardzo proszę.

Przy czym prosiłabym o to, by pamiętać, że nie mamy żadnego wpływu na treść protokołu, że mówimy tylko o zgodzie na ratyfikację.

Bardzo proszę.

Senator Andrzej Wielowieyski:

Tak, ale chodzi o dalsze konsekwencje, również legislacyjne. Ja bardzo przepraszam, ale po prostu chciałbym sobie to precyzyjnie odnotować, Panie Ministrze. Czy mógłby pan jeszcze powtórzyć, przypomnieć... Bo stwierdzając, że znaczna część tych przepisów jest już w naszych przepisach karnych uwzględniana, wspomniał pan jednak, że są pewne przepisy, które wymagają uzupełnienia naszego kodeksu karnego. Czego to dotyczy? Przepisy o czym to są?

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych
Sławomir Dąbrowa:**

Tak, Panie Przewodniczący, oczywiście prawidłowo pan zinterpretował moją wypowiedź. I już szukam tego, żeby odpowiedzieć panu bardzo precyzyjnie. Art. 253 §1 kodeksu karnego już teraz penalizuje uprawianie handlu ludźmi, przy czym zgoda ofiar nie zwalnia z odpowiedzialności. Pojawia się jednak niepewność, czy pojęcie „handel”, tak jak jest ono rozumiane w naszym kodeksie karnym, obejmuje wszystkie zachowania, które są określone w art. 3 protokołu. W związku z tym specjaliści będą jeszcze badać tę kwestię w momencie nowelizacji kodeksu karnego i być może – tutaj jednak jest to słowo „być może” – uzasadniona będzie ewentualna nowelizacja kodeksu karnego w tym zakresie. W przypadku tego protokołu to jest, jak sądzę, jedyny taki fragment. Bo w przypadku drugiego protokołu, który za chwilę będziemy omawiać, jest może bardziej jasne i jednoznaczne to, że wymagana jest ta nowelizacja. Tutaj być może ta nowelizacja będzie potrzebna. Tak na wszelki wypadek, ale zresztą i po to, żeby nie rozróżniać procedur dotyczących tych dwóch protokołów, rząd zaproponował taką procedurę ratyfikacyjną.

Od razu może powiem też, że, jak wiadomo, według naszego prawa nie ma potrzeby jakiegś natychmiastowej nowelizacji, ponieważ umowa międzynarodowa ratyfikowana w odpowiednim trybie ma moc ustawy. Nasi specjaliści, w szczególności z Ministerstwa Sprawiedliwości, bardzo słusznie, jak sądzę, oczekują, żeby po przeprowadzeniu wielu ratyfikacji znowelizować kodeks karny, powiedzmy, grupowo, żeby nie nowelizować go po ratyfikacji każdej kolejnej umowy międzynarodowej. Ale to są te niuanse prawne. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję, Panie Ministrze.
Pan senator Kulak, bardzo proszę.

Senator Zbigniew Kulak:

Dziękuję.

Pan minister powiedział o konieczności dokonania zmian także w art. 20 ust. 1 ustawy o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów. O co dokładnie chodzi? Na czym ten wadliwy zapis polega i co wymaga takiej zmiany?

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Może zrobimy tak, jeżeli państwo pozwolą, że skumulujemy pytania, dobrze?
Bardzo proszę, pan senator Dzido, następnie pan senator Litwiniec.

Senator Henryk Dzido:

Pani Przewodnicząca, ja mam dwie uwagi. Ja rozumiem, że projekt ustawy jest nie do dyskusji, ale chcę podnieść, że art. 3 lit. b jest sformułowany co najmniej niestosownie. Bo jeżeli jest zgoda ofiary na okoliczności z lit. a, to wówczas nie ma tych okoliczności. Stąd też ja nie bardzo to rozumiem. Bo jeżeli jest zgoda ofiary na wykorzystanie, na tak zwane okoliczności handlu, to nie ma pktu 1. Druga okoliczność, no, mniej istotna, to jest to, że chyba w samym tytule i w sformułowaniach tej ustawy naruszamy zasadę równego traktowania kobiet i mężczyzn, bo tutaj akurat mówimy: „w szczególności kobiet”... Dziękuję.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję bardzo.
Pan senator Litwiniec.

Senator Bogusław Litwiniec:

Dziękuję, Pani Przewodnicząca.

Panie Ministrze, ja mam pytanie w związku z art. 8, dotyczącym repatriacji ofiar handlu ludźmi. Krótkie pytanie: repatriujemy i co dalej? Czy zostawiamy tę ofiarę, niekiedy być może pozbawioną nawet rodziców, samą sobie?

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję, Panie Senatorze.

Czy są dalsze pytania?

Jeżeli można, ja chciałabym zapytać, Panie Ministrze, co stanie się w momencie ratyfikacji przez Polskę tego protokołu. Będzie to, założmy, dwudziesta druga czy dwudziesta trzecia ratyfikacja, a protokół wchodzi w życie wtedy, kiedy czterdzieści państw go ratyfikuje. Co będzie się działo w tym okresie przejściowym między dwudziestą drugą a czterdziestą ratyfikacją?

Jeżeli nie ma dalszych pytań, poprosimy o odpowiedzi.

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych
Sławomir Dąbrowa:**

Dziękuję bardzo.

Będę odpowiadał w kolejności zgłaszanych pytań.

Jeśli chodzi o handel organami, to sytuacja jest następująca. W polskim prawie karnym zachodzi konieczność spenalizowania: werbowania, transportu, przekazania, przechowania lub przejęcia dziecka, to jest osoby, która nie ukończyła osiemnastego roku życia, w celu jej wykorzystania, zniewolenia albo usunięcia organów. I to jest właśnie to nowe zjawisko. Specjalistom wydaje się, że ochrona w tym zakresie, przewidziana w art. 191 §1 i art. 192 §1 kodeksu karnego oraz w art. 20 ust. 1 ustawy o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów, nie jest wystarczająca. Innymi słowy, zdaniem specjalistów protokół ma nieco szerszy zakres niż nasze dotychczasowe ustawodawstwo. I stąd prawdopodobnie zajdzie potrzeba rewizji czy nowelizacji również tych artykułów.

Przy okazji dodaję, że powinienem właściwie już o tym powiedzieć w pierwszej mojej odpowiedzi. Przepraszam, to umknęło mojej uwadze, kiedy szybko szukałem tego w uzasadnieniu. Właściwie można powiedzieć, że jest to odpowiedź na obecne pytania, ale również uzupełnienie odpowiedzi na pytanie pana przewodniczącego Wielowieyskiego.

Jeśli chodzi o dwa następne pytania, treść umowy, to jak słusznie pani przewodnicząca wspomniała, umowa jest umową. Przeszło sto pięćdziesiąt państw uczestniczyło w redagowaniu tej umowy, czyli tego protokołu dodatkowego. Byli tam eksperci wywodzący się z różnych systemów prawnych. Taka umowa i taka jej treść są wynikiem pewnego kompromisu między różnymi systemami prawnymi: anglosaskim, frankońskim itd., itd. I rzeczywiście nie można wykluczyć, ja bynajmniej nie kwestionuję opinii pana senatora, że mogą pojawić się pewne mankamenty. Bo gdybyśmy na przykład opracowywali to w gronie specjalistów wywodzących się z jednego systemu prawnego, to byłyby być może nieco inne sformułowania. I to jest, jak sądzę, wyjaśnienie w sprawie tych sformułowań, które nie do końca podobają się panu senatorowi.

Jeżeli chodzi o sprawę dyskryminacji czy niedyskryminacji, w tym przypadku mężczyzn w stosunku do kobiet, to nie podejmuję się udzielenia odpowiedzi czy ustosunkowania się do tej sprawy, po pierwsze, jako mężczyzna, a po drugie, jest wiele takich aktów prawnych, które w sposób szczególny traktują kobiety. Tu już musielibyśmy wkroczyć w dziedzinę filozofii prawa. Wyjaśnieniem tego może być fakt, że więcej może jest przypadków jakiegoś nielegalnego wykorzystywania kobiet niż męż-

czynn. I stąd potrzeba większej ochrony prawnej kobiet i dzieci niż mężczyzn. Nasuwa mi się porównanie z prawem konfliktów zbrojnych, w którym też jest bardzo wiele postanowień szczególnie traktujących kobiety i dzieci w czasie konfliktów zbrojnych.

(Przewodnicząca Genowefa Grabowska: Słabsze istoty, przecież jesteśmy słabsze. Chcemy być chronione.)

(Senator Bogusław Litwiniec: Piękniejsze, Pani Przewodnicząca, piękniejsze. A dzieło piękne jest droższe.)

Ja może pozwolę sobie poprosić pana dyrektora o odpowiedź na kolejne pytanie. Ja przeskoczę teraz to pytanie i odpowiem na ostatnie pytanie, pani przewodniczącej, a poproszę pana dyrektora o odpowiedź na pytanie w sprawie repatriacji.

Jeżeli chodzi o ten okres przejściowy między ratyfikowaniem przez Polskę a wejściem w życie protokołu, to ja bym powiedział tak: protokół nie będzie jeszcze nas obowiązywał, co jest rzeczą oczywistą i o czym pani przewodnicząca wie. Wejście w życie protokołu nie będzie oznaczało automatycznie, że my na przykład do tego momentu musimy już zmienić nasze przepisy, o których poprzednio była mowa. Nie. Po wejściu w życie on zacznie obowiązywać Polskę, ale w związku z naszym wewnętrznym ustawodawstwem, mówiącym o równorzędności ratyfikowanych umów międzynarodowych i ustawodawstwa wewnętrznego, w przypadkach, gdy będzie to konieczne, po wejściu w życie tej ustawy jego postanowienia będą stosowane, a za jakiś czas nastąpi nowelizacja kodeksu karnego i innych przepisów, o których tutaj przed chwilą wspólnie mówiliśmy, gdyż te nowelizacje na ogół wymagają długiego czasu. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję, Panie Ministrze.

Ja rozumiem, ale moje pytanie było związane w ogóle z luką, która istnieje, bo konstytucja mówi, że umowa wchodzi w życie po ratyfikacji i po jej opublikowaniu. Więc teoretycznie ten protokół, kiedy zostanie ratyfikowany i opublikowany, powinien zacząć obowiązywać w polskim prawie wewnętrznym. Ale nie będzie on nas wiązał na gruncie międzynarodowym, bo nie będzie czterdziestu ratyfikacji. I tu jest to zderzenie dwóch systemów prawnych. I na dobrą sprawę nie ma odpowiedzi, co z tym robić. Powinniśmy chyba nieco zwlekać z publikacją albo odnieść się do tego w ten sposób, że zaczniemy to stosować dopiero wtedy, kiedy inni również będą to stosowali, kiedy ten protokół wejdzie w życie. Ale to jest zupełnie inna kwestia.

Bardzo proszę.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Sławomir Dąbrowa:

Jeśli mogę się ustosunkować do tego, to powiem, że w praktyce takie „niebezpieczeństwo” nam nie grozi, bo, niestety, w Polsce bardzo długie są okresy publikacji i jest kolejka umów międzynarodowych do publikacji. Ta kolejka na szczęście się nie wydłuża, a nawet się skraca dzięki dosyć energicznej działalności odpowiednich służb w ostatnim okresie, ale ciągle jeszcze jest. Tak więc, ponieważ w ostatnim okresie obserwujemy dosyć szybki przyrost liczby państw, które ratyfikują te protokoły, jestem prawie przekonany, że wcześniej wejdą one w życie, niż nastąpi u nas ich publikacja. Dziękuję.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję bardzo.

Zanim pan dyrektor odpowie, pan senator Wittbrodt zada jeszcze pytanie, bo być może będzie można ustosunkować się do niego.

Senator Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.

To nie jest pytanie. Ja myślę, że raczej w naszym interesie jest to, żeby, niezależnie od tego, co się dzieje na płaszczyźnie międzynarodowej, tego typu rozwiązania, dotyczące ścigania takich przestępstw, wprowadzać jak najszybciej. Takie jest moje zdanie. Czyli im szybciej u nas to wprowadzimy, tym lepiej. Nie czekając nawet na to, co się dzieje...

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Co do tej materii nie ma zupełnie dyskusji. Idzie tylko o formę, o problem zupełnie innej natury.

Bardzo proszę, żeby, jeżeli jest potrzeba ustosunkowania się do tego, odpowiedział pan na pytanie, Panie Dyrektorze.

**Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego
w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji
Andrzej Rudlicki:**

Dziękuję bardzo.

Pani Przewodnicząca! Szanowni Państwo!

Jeśli chodzi o pytania dotyczące repatriacji, to problem ten rozwiązuje chyba zapis ust. 2 w art. 8, który jest sformułowany dość elastycznie i miękko i mówi o powrocie ofiary z uwzględnieniem jej bezpieczeństwa. Tu bezpieczeństwo należy rozumieć szeroko. I chyba bezpieczeństwo socjalne w jakimś aspekcie też należałoby mieć na uwadze. I końcówka zapisu tego ustępu: „przy czym powrót taki powinien być w miarę możliwości dobrowolny”. Tak więc nie wydaje się, żeby ten zapis mógł się obrócić przeciwko ofierze, bo jest on raczej tak sformułowany, by służył jej interesom, i tak chyba będzie interpretowany.

Korzystając z tego, że jestem przy głosie, chciałbym jeszcze wrócić do tej nie-szczęśnej równoprawności – podobnie jak pan minister czasem mam wrażenie, że jesteśmy lekko dyskryminowani, ale to jest tylko żart, bardzo przepraszam – i zwrócić uwagę na to, że w tytule są słowa „w szczególności”. One oznaczają „na przykład”, to jest pewne wyakcentowanie. Bo generalnie protokół dotyczy handlu ludźmi, a dalej jest tylko akcent – „między innymi”. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję bardzo.

Czy są dalsze pytania, dalsze wątpliwości? Proponowałabym ostatniego wątku nie ciągnąć i nie rozważać dłużej.

Jeżeli nie ma, to bardzo proszę...

Kto z państwa jest za rekomendowaniem ratyfikacji tego protokołu? (16)

Jednogłośnie za.

Dziękuję bardzo.

Jeszcze będę prosiła...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Nie, ja też głosowałam za.

Proszę państwa, bo chciałabym prosić... Czy ktoś chce na ochotnika, czy mam z listy, wedle...

(Senator Bogusław Litwiniec: Ja mogę.)

(Senator Bernard Drzęzła: Ja też mogę.)

Pan senator Litwiniec zgłosił się jako pierwszy, pan senator Drzęzła jako drugi, więc będzie miał drugi protokół. Tak więc, Panie Senatorze, pan ma pierwszy, dobrze?

(Głos z sali: Jeśli można, Pani Przewodnicząca... Mnie się wydaje, że oba protokoły są dość podobne, więc może by jedna osoba je prezentowała.)

(Głos z sali: Nie, dać każdej inny.)

(Głos z sali: Dobrze, dobrze.)

Przechodzimy, proszę państwa, do punktu drugiego naszego dzisiejszego posiedzenia. W punkcie drugim mamy podobną ustawę, ustawę z 18 grudnia 2002 r. o ratyfikacji protokołu przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną. Ten protokół uzupełnia Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Protokół został przyjęty na tym samym posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych 15 listopada 2000 r. Dotyczą go druki sejmowe nr 1025 i 1099 i nasz druk nr 307.

Wedle tej samej procedury, bardzo proszę, Panie Ministrze.

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych
Sławomir Dąbrowa:**

Dziękuję bardzo.

O ile poprzedni protokół dotyczył zjawiska bardzo starego, a konieczność jego opracowania i przyjęcia wynikała z powiększenia się skali tego tradycyjnego zjawiska, o tyle drugi z omawianych protokołów dotyczy zjawiska w dużej mierze nowego, które pojawiło się w ostatnich latach. Chodzi o zorganizowany przemyt ludzi przez granice państw, i to, jak wspomniano i jak wynika z tytułu, drogą i lądową, i morską, i powietrzną.

Zasadniczym celem protokołu jest zwalczanie tego zjawiska, jak również popieranie związanej z tym współpracy między państwami stronami. Jego ratyfikowanie przez Polskę jest bardzo istotne, gdyż nasz kraj leży na trasie głównych europejskich szlaków migracyjnych. Z jednej strony Polska graniczy z państwami grupy Schengen, z drugiej – z państwami Wspólnoty Niepodległych Państw. To powoduje, że jesteśmy krajem tranzytowym dla nielegalnych migrantów przedostających się ze wschodu i południa do krajów Europy Zachodniej i Północnej.

Zakres stosowania protokołu obejmuje zapobieganie przestępstwom w nim wymienionym oraz postępowanie przygotowawcze i sądowe w sprawach o te przestępstwa. Czyny te muszą wynikać z działalności zorganizowanej grupy przestępczej oraz mieć charakter międzynarodowy, co następuje wtedy, gdy skutki przestępstwa wykra-

czają poza granice jednego państwa. Musi zatem nastąpić przemieszczenie grupy migrantów z terytorium jednego państwa na terytorium innego lub innych państw. Konieczne jest również, aby członkowie zorganizowanej grupy przestępczej działali z innego kraju niż ten, do którego przemycają nielegalnie migrantów.

Ratyfikowanie protokołu spowoduje konieczność dokonania zmian w ustawodawstwie wewnętrznym. W szczególności dotyczyć one będą rozszerzenia karalności czynów związanych z organizowaniem innym osobom przekraczania granic Polski oraz usiłowania dokonania takich czynów, ich współsprawstwa oraz kierowania takimi czynami. Ponadto zostanie wprowadzona karalność za samo posiadanie sfałszowanych dokumentów podróży lub dokumentów tożsamości. Obecnie karalne jest jedynie podrabianie i przerabianie takich dokumentów, a nie samo posiadanie. Zostanie wyłączona odpowiedzialność karna migrantów w przypadku, gdy stali się oni obiektem przemytu dokonywanego w formie zorganizowanej – to jest jedno z postanowień protokołu.

Związanie Polski postanowieniami protokołu nie spowoduje dodatkowych obciążeń finansowych budżetu państwa. Realizowanie postanowień protokołu, tak jak i w przypadku poprzedniego, odbywać się będzie w ramach środków przewidzianych w budżetach organów właściwych do wykonywania tych zadań.

Ratyfikowanie protokołu będzie kolejnym ważnym krokiem w kierunku przeciwdziałania przestępstwom związanym z nielegalną migracją ludności. Tak jak w poprzednim przypadku oznaczać to będzie kolejny krok w procesie przyjmowania przez Polskę międzynarodowych standardów prawnych w tym zakresie. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję, Panie Ministrze.
Bardzo proszę, Panie Dyrektorze.

**Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego
w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji
Andrzej Rudlicki:**

Dziękuję.
Szanowni Państwo, konsekwentnie – zresztą nie ośmieliłbym się nie poprzeć pana ministra – nie chciałbym powtarzać tego samego. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję bardzo. Tyle że gros pracy spada właśnie na resort pana dyrektora. Uszczelnienie będzie dotyczyć przede wszystkim granicy wschodniej, a związane z tym procedury korespondują z protokołem, o którym mówimy, bardzo silnie. Tak więc my o tym pamiętamy.

Czy Biuro Legislacyjne ma uwagi?

(Referent do spraw Legislacji w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Jakub Zabielski: Dziękuję, Pani Przewodnicząca, nie mamy uwag do ustawy.)

Dziękuję bardzo.

Proszę, mamy czas na pytania do naszych referentów. Czy są pytania?

Pan senator Wittbrodt, bardzo proszę.

Senator Edmund Wittbrodt:

Dziękuję bardzo.

Ja myślę, że to oczywiście jest jasne, że tutaj najwięcej wymagań jest związanych z ustawodawstwem. Ale pani przewodnicząca dotknęła tematu infrastruktury czy tych wymagań, których spełnienie jest konieczne ze względu na wykrywalność tego rodzaju przestępstw. Rozumiem, że w Polsce w okresie integracji itd. mamy swoje zadania z tym związane. Ale czy w ogóle, generalnie, w przypadku różnych państw, na przykład spoza Unii, protokół nie stawia żadnych wymagań dotyczących infrastruktury? Tu ich się nie definiuje?

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Czy są dalsze pytania?

Dziękuję, Panie Senatorze.

Pan senator Jamróż, bardzo proszę.

Senator Adam Jamróż:

Dziękuję bardzo, Pani Przewodnicząca.

Ja chciałbym się upewnić, ponieważ, tak jak trafnie pani wspomniała, większość odpowiedzialności i działań spada jednak na Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, czy w ministerstwie myśli się już w tym duchu. Zapewne tak. Art. 16 głosi, że w ramach realizacji niniejszego protokołu państwo strona podejmie wszelkie stosowne działania, o ile zajdzie taka potrzeba, w celu zagwarantowania i ochrony praw osób stających się obiektem czynów, o których mowa... itd. Ja rozumiem, że ministerstwo ma jakieś wyobrażenie, jakie to mogłyby być działania i jakimi możliwościami rzeczywiście nasz kraj dysponuje – na tle tych doświadczeń, które już są.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję, Panie Senatorze.

Dalszych zgłoszeń nie widzę.

Pytam ostatni raz: czy ktoś z państwa chce zadać pytanie? Jeśli nie, bardzo proszę o odpowiedź.

**Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego
w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji
Andrzej Rudlicki:**

Dziękuję bardzo.

Pani Przewodnicząca! Szanowni Państwo!

Po pierwsze, chciałbym powiedzieć, że Polska, podejmując działania związane z przystąpieniem do Unii, a w dalszej przyszłości do układu z Schengen, właściwie mimochodem, choć oczywiście i w związku z tym protokołem, podejmuje dokładnie te działania organizacyjne i techniczne, które zmierzają do skutecznego realizowania między innymi tych postanowień. Tak jak pani przewodnicząca mówiła, chodzi o uszczel-

nienie granicy wschodniej, odpowiednie wyposażenie w infrastrukturę techniczną, zwiększenie liczby funkcjonariuszy Straży Granicznej i stopniowe uzawodowienie tej straży, co też wpłynie na efektywność jej pracy.

Jeśli chodzi o sam protokół, to on wprost wymagań o charakterze technicznym nie stawia. On po prostu nakazuje państwom, które się zwiążą jego postanowieniami, przestrzegać merytorycznych postanowień i te postanowienia stosować. A jakimi środkami państwo to osiągnie, to zależy od woli państw stron. Oczywiście muszą być to środki skuteczne. Czy postawi się funkcjonariusza koło funkcjonariusza, czy postawi się urządzenia techniczne w odpowiedniej odległości, to jest, teoretycznie, sprawa każdego z państw. Oczywiście wiadomo, że w różnych państwach będzie to stosowane z różną intensywnością, delikatnie mówiąc.

Jeśli chodzi o zabezpieczenie praw takich osób, to de facto chodzi o zabezpieczenie praw ofiar przestępstw. I wydaje się, że w naszym kraju w tej sprawie w ostatnich latach zrobiono wiele. Prawdopodobnie gdyby na moim miejscu siedzieli przedstawiciele stowarzyszeń reprezentujących ofiary, nie byłoby tak optymistycznie nastawieni. Więc ja bym z ostrożności powiedział tylko tyle, że w tym zakresie na pewno jest lepiej, niż było parę lat temu, i na pewno będzie coraz lepiej. To również są ofiary przestępstw, bez względu na to, czy jest to przestępstwo bez powiązań międzynarodowych, czy z tymi powiązaniami. Te prawa są dla nich równe, ten protokół to potwierdza, powinny one być zabezpieczone i są zabezpieczane. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję bardzo.
Skoro nie mamy dalszych pytań...
Bardzo proszę, Panie Ministrze.

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych
Sławomir Dąbrowa:**

Dziękuję bardzo.
Chciałbym moją poprzednią wypowiedź uzupełnić o informację, że i ten protokół, tak jak poprzedni, nie wszedł jeszcze w życie, a liczba dotychczasowych ratyfikacji jest podobna jak w przypadku pierwszego. Dziękuję.

Przewodnicząca Genowefa Grabowska:

Dziękuję bardzo.
A zatem możemy podjąć decyzję co do rekomendowania ratyfikacji tego protokołu.
Kto z państwa jest za? (16)
Dziękuję.
Jednogłośnie za.
Kto jest przeciw, kto się wstrzymał od głosu – to w tej sytuacji retoryczne pytania.

Zatem poprosimy, aby pan senator Litwiniec również ten drugi protokół, tę drugą ratyfikację na posiedzeniu Senatu przedstawił. Tak?
(*Głos z sali: Stańło na tym, że... Odwrotnie.*)

Tak, stanęło na tym, że będzie inaczej. Przepraszam, zasugerowałam się propozycją pana senatora Drzęzli, a to pan senator będzie przedstawiał drugi protokół. Tak umówiliśmy się, przepraszam za tę pomyłkę.

Zamykam nasze posiedzenie.

Chciałabym państwa senatorów na sekundę zatrzymać jeszcze, bo mam dwa słowa.

(Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Sławomir Dąbrowa: Dziękuję bardzo. Zdążam na spotkanie...)

Dziękuję również. Tak, staraliśmy się, żeby pan minister zdążył.

(Koniec posiedzenia o godzinie 9 minut 40)

